

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Małe, czyste i konkurencyjne — program pomocy małym i średnim przedsiębiorstwom w przestrzeganiu prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska”

COM(2007) 379 wersja ostateczna {SEC(2007) 906, SEC(2007) 907, SEC(2007) 908}

(2008/C 211/09)

Dnia 8 października 2007 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Małe, czyste i konkurencyjne — program pomocy małym i średnim przedsiębiorstwom w przestrzeganiu prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska”

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 27 marca 2008 r. Sprawozdawcą był Franco CHIRIACO.

Na 444. sesji plenarnej w dniach 22–23 kwietnia 2008 r. (posiedzenie z 22 kwietnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął 109 głosami — 7 osób wstrzymało się od głosu — następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje ustanowienie przez Komisję specjalnego programu pomocy małym i średnim przedsiębiorstwom oraz mikroprzedsiębiorstwom w przestrzeganiu prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska, mając na uwadze złożoność tego prawodawstwa oraz znaczenie gospodarcze i społeczne MŚP w ramach gospodarki europejskiej. EKES pragnie jednak podkreślić, że szczególną uwagę poświęcić należy mikroprzedsiębiorstwom ze względu na problemy strukturalne, które narażają je na większe trudności.

1.2 EKES, świadom trudności, na jakie napotykać mogą MŚP w zastosowaniu się do przepisów w zakresie ochrony środowiska w związku z ich złożonością, z zadowoleniem przyjmuje stworzenie instrumentów mających na celu lepsze zrozumienie tego prawodawstwa. Jakkolwiek w ostatnim dziesięcioleciu coraz więcej uwagi poświęcano kwestiom społecznym, a w szczególności sprawom ochrony środowiska naturalnego, odpowiedzialność przedsiębiorstwa (Corporate Responsibility) nie jest jeszcze postrzegana jako czynnik przewagi konkurencyjnej we wszystkich przejawach działalności gospodarczej.

1.3 Zdaniem EKES-u inicjatywa Komisji polegająca na ustanowieniu programu pomocy małym i średnim przedsiębiorstwom w przestrzeganiu prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska stanowi bardzo ważny pierwszy krok.

1.4 EKES uważa, że niezbędne jest, by Komisja rozwinęła proaktywne podejście wobec MŚP poprzez stworzenie zorganizowanego systemu współpracy między przedsiębiorstwami na szczeblu terytorialnym. W związku z tym należałoby zwrócić szczególną uwagę na współpracę transgraniczną.

1.5 Szczególnie istotne jest, by:

— zważywszy na wysoki stopień złożoności prawodawstwa, ustalić jednolite przepisy w dziedzinie ochrony środowiska poprzez zharmonizowanie ustawodawstwa na szczeblu krajowym w celu osiągnięcia większej spójności prawnej;

— uprościć i udoskonalić system przepisów m.in. dzięki poprawie jakości poprzez uproszczenie i jaśniejsze sformułowanie;

— ograniczyć koszty biurowe i administracyjne;

— opracować branżowe systemy zarządzania środowiskiem dostosowane do potrzeb, tak aby były one łatwiej dostępne dla MŚP;

— rozwijać, głównie za pośrednictwem organizacji MŚP, nowe kompetencje poprzez kształcenie lokalnych ekspertów zapewniających fachową pomoc MŚP;

— uprościć i uczynić bardziej funkcjonalnym system środków finansowych związanych z programem;

— poprawić komunikację i informację, w szczególności w zakresie rozpowszechniania rezultatów wzorcowych rozwiązań.

2. Streszczenie komunikatu Komisji

2.1 Celem komunikatu Komisji⁽¹⁾ jest pomoc małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP) w poprawie efektywności energetycznej i w efektywniejszym wykorzystaniu zasobów. W tym celu Komisja tworzy ramy prawne i środki mające wzmocnić istniejącą politykę i inicjatywy zgodnie ze szczególnymi cechami małych firm. Komisja proponuje w swoim komunikacie stworzenie programu pomocy MŚP we wdrażaniu europejskiego prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska. Program ten będzie kierował środki finansowe na rozwój sieci wsparcia, ułatwiał dostęp do systemów zarządzania środowiskiem oraz propagował większą świadomość tych przedsiębiorstw na temat kwestii związanych ze środowiskiem.

⁽¹⁾ COM(2007) 379 wersja ostateczna.

2.2 Poszczególne małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) zatrudniają mniej niż 250 osób, ale 23 mln MŚP w Unii Europejskiej stanowi łącznie 99 % wszystkich przedsiębiorstw i 57 % ekonomicznej wartości dodanej Unii. Ze względu na duży udział w działalności gospodarczej UE, MŚP mogą znacząco oddziaływać na środowisko.

2.3 Przedsiębiorstwa często nie są w pełni świadome wpływu swojej działalności na środowisko i większość z nich uważa, że ich działalność nie ma wpływu na środowisko lub wpływ ten jest niewielki. MŚP zazwyczaj zakładają, że przestrzegają prawodawstwa w dziedzinie ochrony środowiska, chyba że uświadomi im się, że jest inaczej. W tych warunkach działalność MŚP może stwarzać poważne zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników, jak również zagrożenie dla środowiska naturalnego. Z powodu nieuwzględnienia wymogów ochrony środowiska naturalnego w swojej działalności MŚP mogą utracić możliwość osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z lepszego zarządzania środowiskiem oraz ekoinnowacji.

2.4 Zaproponowany przez Komisję program pomocy małym i średnim przedsiębiorstwom w przestrzeganiu prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska jest zestawem środków mających pomóc MŚP zminimalizować wpływ ich działalności na środowisko i ułatwić przestrzeganie istniejących przepisów. W ramach programu zamierza się zmniejszyć obciążenie administracyjne związane z przestrzeganiem przepisów poprzez stworzenie instrumentów i wypracowanie polityki służącej włączeniu kwestii związanych z ochroną środowiska do zasadniczej działalności MŚP.

2.5 Środki przedstawione w komunikacie obejmują także rozpowszechnianie informacji przeznaczonych specjalnie dla MŚP i propagowanie sieci wsparcia przedsiębiorstw oraz działalność szkoleniową służącą gromadzeniu lokalnej wiedzy w dziedzinie ochrony środowiska.

2.6 Działania podejmowane w ramach programu mają być sfinansowane ze środków LIFE+ (5 mln EUR w okresie 2007-2013), zaś dodatkowe środki mają pochodzić z programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP) oraz z funduszy strukturalnych.

2.7 Strona internetowa poświęcona informowaniu MŚP na temat polityki UE dotyczącej ochrony środowiska jest już dostępna w siedmiu językach. Przewiduje się przedstawienie wytycznych operacyjnych w sprawie efektywności energetycznej, emisji do powietrza, emisji zanieczyszczeń do gleby i wody oraz odpadów. Opublikowany zostanie także podręcznik możliwości finansowania.

2.8 Od roku 2008 we wdrażaniu programu weźmie udział nowa sieć wspierania przedsiębiorstw i innowacji. Ta i pozostałe sieci wsparcia MŚP odegrają ważną rolę wspomagając MŚP w przekładaniu europejskiej polityki ochrony środowiska na środki operacyjne.

2.9 Dokument roboczy służb Komisji dołączony do komunikatu zawiera wybór studiów przypadków i przykładów wzorcowych rozwiązań wypracowanych przez MŚP w Europie i na świecie.

3. Uwagi ogólne

3.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje program Komisji, szczególnie ze względu na uznanie znaczenia i wartości MŚP w gospodarce i społeczeństwie europejskim.

3.2 W związku z tym EKES podkreśla znaczenie decyzji Rady podjętej na posiedzeniu w Feirze w dniach 19 i 20 czerwca 2000 r. ⁽²⁾ oraz przyjęcia europejskiej karty małych przedsiębiorstw ⁽³⁾, w której stwierdza się, że „małe przedsiębiorstwa są podstawą gospodarki europejskiej” oraz że „stanowią główne źródło miejsc pracy i bazę dla pomysłów związanych z działalnością gospodarczą”. Wśród priorytetów zawartych w karcie znajduje się zwiększenie wzrostu i konkurencyjności przedsiębiorstw, nie tylko na szczeblu lokalnym, ale także na rynku globalnym.

3.3 Przedsiębiorstwa muszą włączyć ocenę oddziaływania na środowisko do całościowego systemu zarządzania. Zatem zakładając, że większość MŚP, w tym szczególnie małe przedsiębiorstwa i mikroprzedsiębiorstwa, zazwyczaj nie prowadzi odpowiednich działań ekologicznych, konieczne będzie zastosowanie zintegrowanego zarządzania w tej dziedzinie i jednocześnie czuwanie nad tym, by koszty administracyjne były ograniczone do minimum.

3.4 Pierwszym krokiem w tym kierunku jest zwiększenie świadomości faktu, iż praktyki takie nie są tylko dodatkowym kosztem czy ograniczeniem, lecz instrumentem, który może poprawić konkurencyjność przedsiębiorstwa i przynieść wartość dodaną w długim okresie.

3.5 Przedsiębiorstwa, które potrafią monitorować w sposób ciągły przebieg takich działań, np. za pomocą systemów ekozarządzania, są także w stanie poszerzyć podlegające kontroli parametry zarządzania, obejmując jednym planem strategicznym zarówno dane o charakterze ekonomiczno-finansowym, jak i dane odnoszące się do oddziaływania przedsiębiorstwa w obszarze społecznym i dotyczącym środowiska naturalnego ⁽⁴⁾. W ten sposób, poza korzyściami gospodarczymi i ekologicznymi wynikającymi z efektywnego i racjonalnego wykorzystywania zasobów, zapewnione zostanie, dzięki zmianom w organizacji pracy, bezpieczeństwo świadczenia pracy.

3.6 Dlatego też EKES zgadza się, że należy przyjąć długookresową strategię, którą państwa członkowskie wdrożyłyby natychmiast.

4. Uwagi szczegółowe

Uwagi dotyczące środków zawartych w planie działań Komisji

4.1 Lepiej stanowić prawo w zakresie opracowania i wdrażania polityki: w tym sensie „lepsze stanowienie prawa” oznacza zwiększenie zaangażowania MŚP w wypracowywanie polityki w zakresie ochrony środowiska i oparcie jej na analizie najlepszych wzorców, które, o ile zostaną odpowiednio określone i rozpowszechnione, będą stanowić wartościowe wsparcie we

⁽²⁾ http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00200-r1.en0.htm.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/docs/charter_pl.pdf.

⁽⁴⁾ Zob.: *A Comparative Analysis of the Environmental Management, Performance and Innovation of SMEs and Larger Firms based on the OECD database*, Julien Labonne, 07/2006.

wdrażaniu prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska w sposób najbardziej efektywny ekonomicznie. Zmniejszania obciążeń biurokratycznych i administracyjnych na szczeblu wspólnotowym, krajowym i regionalnym oraz zwiększania przejrzystości to cele, które należy realizować nie tylko w odniesieniu do nowych przepisów, ale także w stosunku do ewentualnych zmian przepisów istniejących.

4.2 Opracować systemy zarządzania środowiskiem dostosowane do potrzeb i łatwiej dostępne: uwzględnianie zagadnień dotyczących ochrony środowiska przy podejmowaniu decyzji strategicznych jako przesłanek wzrostu i innowacji pozwoli przedsiębiorstwom nie tylko przestrzegać istniejących przepisów, ale także wypróbować nowe, lepsze praktyki, uwzględniające zarówno swobodę inicjatywy jak i ograniczenia prawne, w celu zaspokojenia szczególnych potrzeb małych przedsiębiorstw i mikroprzedsiębiorstw. Należy w szczególności stworzyć bodźce na rzecz przyjęcia systemów ekozarządzania (typu EMAS lub ISO). Jeśli chodzi o europejski system ekozarządzania i audytu (EMAS) cel ten może zostać osiągnięty np. poprzez wprowadzenie do rozporządzenia korzystnych dla MŚP klauzul, wdrażanie dostosowane do struktury MŚP⁽⁵⁾ i stopniowe ograniczenie obecnej liczby inspekcji i wniosków o informacje kierowanych do zarejestrowanych przedsiębiorstw. Chodzi tu o zachęcenie MŚP do przyjmowania wspomnianych systemów, gdyż jak dotąd tylko we Włoszech, w Niemczech i w Hiszpanii odnotowano znaczną liczbę przedsiębiorstw, które je wdrożyły. EKES ma nadzieję, że Komisja uwzględni powyższe sugestie, a także te zawarte w opinii EKES-u w sprawie roli społeczeństwa obywatelskiego wobec zmian klimatu z lipca 2006 r.⁽⁶⁾, szczególnie w związku z obecnym przeglądem systemu EMAS. Ponadto EKES zachęca Komisję do poszukiwania elementów mogących uzupełnić obecne systemy ekozarządzania wśród nieformalnych i nieujętych w ramy prawne mechanizmów istniejących na szczeblu lokalnym. Tylko bezpośrednie zaangażowanie MŚP i stowarzyszeń MŚP na szczeblu lokalnym może bowiem przyczynić się do zmiany obecnej sytuacji.

Bruksela, 22 kwietnia 2008 r.

4.3 Udzielać wsparcia finansowego na określone cele i opracować wieloletni program finansowania: mnogość dostępnych instrumentów finansowych może wprowadzać w błąd i sprawiać, że nie funkcjonują one prawidłowo. Dlatego też Komitet wyraża nadzieję, że Komisja opublikuje możliwie szybko zapowiadany przez nią podręcznik przedstawiający nowe możliwości finansowania projektów na rzecz lepszego przestrzegania prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska oraz poprawy oddziaływania MŚP na środowisko. W związku z tym korzystniejsze byłoby w perspektywie długoterminowej wydzielenie jednej linii budżetowej na wszystkie działania związane z MŚP.

4.4 Rozwijać na szczeblu lokalnym wiedzę specjalistyczną w zakresie ochrony środowiska dla MŚP: MŚP powinny mieć możliwość uzyskania pomocy technicznej ze strony zawodowych ekspertów. W tym celu konieczne jest zaangażowanie organizacji MŚP na szczeblu lokalnym oraz instytucji. Ponadto należy ustalić na racjonalnym poziomie przewidywane koszty świadczonych usług, a MŚP powinny mieć możliwość „wewnątrzzakładowego” szkolenia konsultantów i korzystania z ich usług.

4.5 Poprawić komunikację, lepiej docierać do odbiorców informacji: należy zbudować stronę internetową, powiązaną z portalem MŚP⁽⁷⁾, która stałaby się głównym źródłem informacji dla sieci wspierania MŚP w zakresie zagadnień związanych z polityką UE w dziedzinie środowiska naturalnego i w dziedzinie MŚP. Zdaniem EKES-u bardzo istotne jest zapewnienie bezpośredniego dostępu do informacji i bezpośredniego kontaktu między organami wspólnotowymi a MŚP.

4.6 EKES popiera inicjatywę Komisji Europejskiej polegającą na utworzeniu *Enterprise Europe Network* (EEN) — nowej ważnej sieci europejskiej celem wspierania przedsiębiorstw na obszarze UE i poza nią. Zdaniem EKES-u niezwykle istotne jest, by UE nadal rozwijała wsparcie dla MŚP, szczególnie w takich dziedzinach jak handel i inwestycje transgraniczne, współpraca technologiczna między MŚP i dużymi przedsiębiorstwami, innowacyjność, wiedza o europejskich źródłach finansowania i programy badań dla MŚP.

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁵⁾ Wytyczne dla osób przeprowadzających kontrole w MŚP, a szczególnie w małych przedsiębiorstwach i w mikroprzedsiębiorstwach, zał. IV do zalecenia Komisji z 7 września 2001 r. w sprawie wytycznych w zakresie wdrażania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 761/2001 dotyczącego dobrowolnego udziału organizacji w europejskim systemie ekozarządzania i audytu (EMAS).

⁽⁶⁾ NAT 310 „Sprostac wyzwanie zmian klimatu — rola społeczeństwa obywatelskiego”.

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/enterprise/sme/index.htm>.